

АНАЛІЗ РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ

Проведений аналіз ринку праці України, дозволив виділити основні тенденції та проблеми, та виявити дисбаланс структури робочої сили.

Ключові слова: ринок праці, робоча сила, дисбаланс. Проведенный анализ рынка труда Украины, позволил определить основные тенденции и проблемы, и выявить дисбаланс структуры рабочей силы.

Ключевые слова: рынок труда, рабочая сила, дисбаланс.

The analysis of the labour market of Ukraine, allowed to define the main trends and problems, and to identify the imbalance of the structure of the labour force.

Key words: labour market, the labour force, the imbalance.

Постановка проблеми. Сучасний етап економічного розвитку України характеризується негативними тенденціями, в тому числі значним рівнем безробіття, що спричинено такими деструктивними явищами як зниження рівня економічної активності і, як наслідок спадом виробництва. В зв'язку з цим постає необхідність дослідження та аналізу ринку праці у тісному взаємозв'язку з економічними процесами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, на які спирається автор для виділення невирішених частин загальної проблем, котрим присвячується дана стаття. Теорія зайнятості пройшла довгий шлях еволюційного розвитку і характеризується різноманіттям концептуальних підходів, методів і інструментарію досліджень. Теоретичні погляди на зайнятість та безробіття характеризуються різноманіттям напрямків і шкіль у структурі світової економічної думки.

Теоретичні, методичні та прикладні аспекти актуальних проблем ринку праці дістали значного розвитку і в роботах українських вчених економістів Л.К.Безчасного, Д.П.Богині, Л.І.Воротіної, М.І.Долішнього, С.М.Злупка, Є.П.Качана, І.І.Лукінова, Ю.В.Ніколенка, Ю.І.Палкіна, О.М.Уманського, О.А.Устенка, Д.М.Черваньова, А.А.Чухна, А.Г.Горілого.

Формулювання мети статті. Однією з основних макроекономічних проблем є безробіття, яке призводить до значних економічних та соціальних втрат. Головна «ціна» безробіття – не випущена продукція. Коли економіка не в змозі створити достатню кількість робочих місць для всіх, хто хоче і може працювати, потенційне виробництво втрачається безповоротно, тому метою написання статті є аналіз основних тенденцій та особливостей ринку праці України.

Виклад основного матеріалу. Проводячи аналіз ринку праці ми прийшли до висновків, що з 2000 року до кризового 2008 спостерігалась тенденція зниження рівня безробіття, що пов'язане перш за все з

економічним зростанням в у цей період. У 2009 році відбулося зростання рівня безробіття і є відображенням глобальних кризових явищ та зниження рівня економічної активності.

На світовому ринку праці після кризи 2008-2009 років, ситуація також є нестабільною. Роботу за цей час втратили 50 мільйонів людей. За даними МОП рівень безробіття у світі у поточному 2012 році досяг 202 мільйонів людей, або 6,1 % всього працездатного населення планети. Для порівняння, станом на 1 січня 2012 року ця цифра досягала 196 мільйонів.

Прогнозується погіршення ситуації і наступного року, в першу чергу в країнах Європи, де ситуація з працевлаштуванням населення погіршилась через програми жорсткої бюджетної економії. Низький рівень зайнятості серед молоді збільшує можливість масових безладів в країнах Африки та Близького Сходу. За прогнозами, світовий ринок робочих місць повернеться на докризовий рівень не швидше 2016 року.

За прогнозами, сформованими на основі методології Міжнародної організації праці, у 2013 році рівень безробіття в Україні сягне 9%. Без роботи залишаться близько 3 млн. чоловік. Зараз в Україні ситуація з безробіттям дуже складна. За період фінансово-економічної кризи держава втратила 2 млн робочих місць.

Проведені дослідження доводять існування значної різниці між розрахунками рівня безробіття за методикою МОП та Українським законодавством. Так, у 2011 році рівень безробіття розрахований за українським законодавством дорівнював 2,5% що значно відрізнялось від розрахунку за методикою МОП, і на нашу думку суттєво спотворює реальну ситуацію на ринку праці (рис. 1).

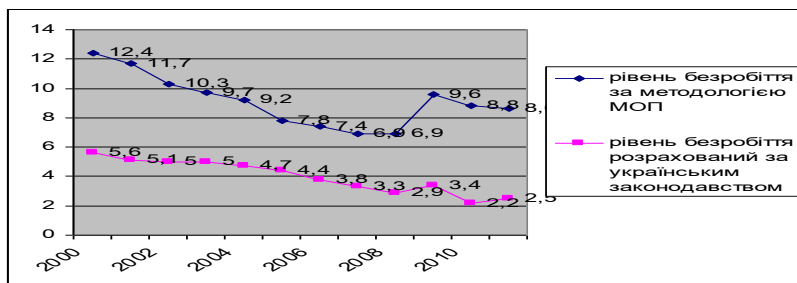

Рис. 1. Динаміка рівня безробіття

Основною причиною безробіття у 2011 є негативні економічні наслідки. На рисунку 2 зображено структура безробітного населення за причинами незайнятості.

Рис.2 . Безробітне населення за причинами незайнятості у 2011 році, %

Загальна чисельність економічно неактивного населення останніми роками має тенденцію до скорочення (рис.3), що можна пов'язати зі зниженням доходів та існуванням необхідності більш активної участі у фінансуванні витрат домогосподарств. Так у жовтні 2012 року допомога побезробіттю в середньому складала 993 грн., в той же час прожитковий рівень і мінімальна заробітна плата - 1118 грн. за місяць.

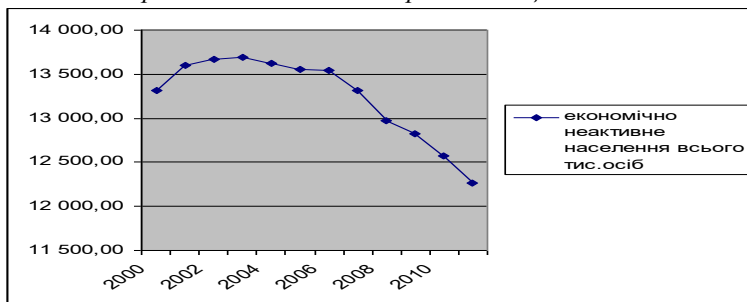

Рис.3 Динаміка зміни кількості економічно неактивного населення за період 2000-2012роки

Існує високий і постійно зростаючий ступінь старіння робочої сили (у середньому по Україні кожна п'ята економічно активна особа – старша 50 років, а кожна чотирнадцята – старше працездатного віку) створює певні перешкоди для нормалізації процесів відтворення робочої сили, для запровадження новітніх технологій і відповідної перекваліфікації працівників.

Особливо гострою є проблема старіння робочої сили у сільській місцевості, передусім у Чернігівській, Кіровоградській, Полтавській областях. Це може стати непереможним бар'єром розвитку аграрного сектору цих регіонів.

Крім цього пропозиція робочої сили в Україні, визначається демографічними чинниками, передусім чисельністю населення віком 20-65 років. Саме ці вікові рамки всупереч законодавству реально окреслюють економічно активний вік в Україні – до 20 років молодь переважно навчається і не виходить на ринок праці, а по досягненні пенсійного віку населення, як правило, не припиняє трудової діяльності. Водночас пропозиція робочої сили, особливо її якість, може стати або додатковим чинником прискорення, або бар'єром економічного зростання.

Сучасний рівень економічної активності населення України, попри значно нижчий, ніж у більшості країн світу пенсійний вік, є досить високим за міжнародними масштабами. Це пояснюється головним чином активністю жінок 20-49 років. Найвищі рівні економічної активності населення характерні для Волинської, Вінницької областей та м. Києва, найнижчі – для Тернопільської, Чернівецької та Ів.-Франківської областей.

Дані аналізу ринку праці України за регіонами отримані з Держкомстату показують, що найбільша кількість вільних робочих місць (вакансій) зосереджена в найбільших містах – Києві, Одесі, Донецьку, Дніпропетровську, Львові та Харкові. Безперечним лідером за кількістю вакансій є Київ – тут знаходиться 65% пропозицій роботодавців. Відповідно кількості вакансій в містах Києві, Одесі, Донецьку, Дніпропетровську, Львові та Харкові найбільшою є і кількість шукачів роботи.

При обмежених можливостях працевлаштування і низькій заробітній платі чимало економічно активних громадян України, передусім у віці 20-49 років, стають трудовими мігрантами. Основними центрами тяжіння українських трудових мігрантів є Росія (40-50%), Польща (15-20%), Чехія (10-15%), Італія (майже 10%), Португалія (4-6%). У цілому понад 90% загального потоку трудових мігрантів припадає на країни СНД (Росія і частково Білорусь), країни Вишеградської групи (Польща, Словачія, Чехія, Угорщина) та держави Південної Європи.

Структура пропозицій вакансій наступна: серед робітничих спеціальностей затребувані слюсарі, електромонтери, малярі, електрогазозварювачі, серед професій сфери обслуговування – продавці, водії, охоронці, щодо вакансій службовців, то, як і раніше, спостерігається підвищений попит на ІТ-спеціалістів.

Можна виділити наступні проблеми ринку праці в Україні:

- а) структурна невідповідність потребам економіки за професійно-кваліфікаційними ознаками;*
- б) високий рівень старіння, насамперед у сільській місцевості;*

в) „вимивання” через трудову міграцію прошарку населення із середнім рівнем кваліфікації, але високою економічною активністю.

Висновки. На сучасному етапі розвитку економіки України ринок праці перебуває у стані адаптації до нових умов господарювання. Зниження зайнятості, зростання безробіття, широкомасштабна трудова міграція, зростання неформальної зайнятості, дисбаланс попиту й пропозиції робочої сили, низький рівень кваліфікації працівників, занепад регіональних ринків праці основних галузей господарства, низький соціальний захист непрацездатних громадян – найактуальніші на сьогодні проблеми ринку праці України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dcz.gov.ua/> – офіційний сайт Державної служби зайнятості України.
2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mlsp.gov.ua/> – офіційний сайт Міністерства соціальної політики України.
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> – офіційний сайт Державної служби статистики України.
4. Аналіз стану ринку праці як необхідна складова прогнозування потреб робітничих кадрів -[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrdeti.com/firstforum/m6.html>